

ФОРУМ УКРАЇНА–РУМУНІЯ

ОГЛЯД значимих подій – Травень 2020

У числі політично значимих та медійно помітних для України та Румунії подій травня місяця 2020 року першістю (як і минулими місяцями) виділяється тематика **пандемії коронавірусу Covid-19**. Проте, протягом цього місяця спостерігалось загальне зниження гостроти проблеми. У міжнародному, європейському та національному масштабах спостерігалось суттєве зниження панічних настроїв, як на ґрунті покращення статичних показників поширення і захворюваності, так і внаслідок посилення критичного мислення і підходу до урядових заходів протидії. Увага урядів, у тому числі України та Румунії, стала зосереджуватися на розробці і втіленні заходів із подолання наслідків пандемії коронавірусу Covid-19, передусім, в частині відповідей на економічний стрес зумовлений запровадженням карантину і подолання соціальної паніки. Уряди стали знижувати суворість заходів карантину. Почали оживати сфери надання послуг, торгівля, транспорт; стали відкриватися внутрішні і зовнішні кордони.

Разом з тим, в Україні зчинився скандал навколо невдалого урядового рішення стосовно **обмежень виїзду за кордон українських сезонних працівників**. Цьому питанню свою особливу увагу присвятив Прес-центр УКМЦ, передусім, у рамках обговорення «Поїхати не можна залишитись: які наслідки може мати заборона для українців виїжджати на заробітки за кордон?» 07 травня 2020. Заяви міністра закордонних справ Дмитра Кулеби щодо «нелогічності» відправляти сьогодні українських працівників за кордон та прем'єр-міністра Дениса Шмигала про необхідність «зберегти» заробітчани в Україні, оскільки вони є кваліфікованою, навченою в Європі робочою силою, викликали у суспільстві неабиякий резонанс. Український кризовий медіа-центр ініціював обговорення з залученням представників влади, громадянського суспільства, правозахисників, та експертів для того, щоб з'ясувати чи несуть такі ініціативи загрозу правам людини в Україні, чи вдасться таким чином втримати українських заробітчани вдома та якої допомоги реально потребуватимуть люди в часи посткарантинної кризи. Загалом, підсумки обговорення зійшлися на тому, що урядові заяви про можливі заборони та обмеження виїзду українців на заробітки за кордон є наступом на базові права та свободи людини. Запровадження реальних кроків в цьому напрямку з боку влади може призвести до ще більшого обурення з боку суспільства і реальних позовів проти України в Європейському суді з прав людини.

<https://shoppingpl.com/post/421-ukrajinski-zarobitchany-i-karantyn-plany-vlady-peretyn-kordonu-ta-perspektyvy>

У контексті коронавірусу Covid-19 протягом цього місяця **дослідження з розробки противірусних препаратів** зробили черговий крок уперед. Варто гадати, що такі повідомлення позитивно позначилися на зниженні панічних і депресивних соціальних настроїв. Вакцину від коронавірусу успішно випробували на людях в США.

Американська біотехнологічна компанія Moderna повідомила про успішне завершення першої фази клінічних випробувань вакцини від коронавірусу на людях. Препарат почали випробовувати на групі добровольців у квітні. В результаті після прийому вакцини mRNA-1273 число антитіл учасників випробувань в залежності від дози препарату або перевищувало відповідний показник в крові людей, що виликувалися від COVID-19, або знаходилося на тому ж рівні. На першій стадії препарат показав себе безпечним, він переноситься без ускладнень. Компанія очікує, що фінальна стадія клінічних випробувань почнеться в липні.

Крім того, Китай повідомив про успішне випробування п'яти різних вакцин від коронавірусу на 2575 добровольцях. На цей час в країні є одна рекомбіназна вакцина на основі аденовірусного вектора і чотири інактивованих вакцини. Розробки визнані безпечними. Вчені вже отримують дані про успішне вироблення антитіл. Побічних ефектів у добровольців також виявлено не було.

https://ukrain.com/vakcinu_vid_koronavirusu_uspishno_viprobuvali_na_lyudyah_v_ssha.html

Розлогий огляд питання пошуку антивірусної вакцини підготував Олег Фея з «Українського тижня» від 22 травня 2020 р. Він зробив огляд наукових статей про коронавірус, РНК-вакцину, набутий імунітет та фактори, що впливають на перебіг COVID-19.

<https://tyzhden.ua/Pandemic/243949?fbclid=IwAR2W05QtxdGdor-25CjVIF1 GTy2HHNXzH-UofuTEEsxcXwF-sOsgKouRT8>

В рамках співпраці Бухареста і Києва, 22 травня ц.р. **Румунським агентством RoAid було надано допомогу** щодо придбання засобів індивідуального захисту для медпрацівників Чернівецького онкодиспансеру. Що стало черговим прикладом добросусідської підтримки і високо цінується українською стороною.

https://www.rri.ro/uk_uk/%D0%94%D0%BE%D0%BF%D0%BE%D0%BC%D0%BE%D0%B3%D0%B0_%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%96_%D0%B2_%D0%B1%D0%BE%D1%80%D0%BE%D1%82%D1%8C%D0%B1%D1%96_%D0%B7_%D0%BF%D0%B0%D0%BD%D0%B4%D0%B5%D0%BC%D1%96%D1%94%D1%8E_covid_19-2617996?fbclid=IwAR1Ec_vjpYupwJD2n7r0thAUoch7w5jk1Y1vCCZeWU8TSoqiu52Rp4e2POI

14 травня ц.р. Президент Румунії Клаус Йоханіс оголосив, що **в Румунії скасовується режим суворого карантину**. Проте, залишаються деякі обмеження. Фабрики з виробництва автомобілів Дачія і Форд уже відновили роботу. Відкриваються готелі, спортзали, перукарні, стоматологи відновлять свою роботу. Переміщення в межах населеного пункту стане вільним. Але є обмеження по переміщенню за межі населеного пункту.

<https://www.facebook.com/groups/215298688542236>

<https://www.facebook.com/photo?fbid=1580285542134743&set=gm.1498055680368897>

Румунія планує з 1 червня послабити карантинні обмеження: відкриються пляжі й ресторани, частково відновиться міжнародне сполучення, дозволять масові заходи. 28 травня 2020 на брифінгу Клаус Йоханіс оголосив, що з 1 червня ц.р. відкриються тераси (ресторанів), також можна буде відвідувати пляжі. Крім того, відновиться міжнародне автомобільне та залізничне сполучення.

<https://www.eurointegration.com.ua/news/2020/05/28/7110467/>

Період часу протидії коронавірусу буде цікавий багатьма випадками. Одним з таких може стати історія про **визнання неконституційним Указу Президента Румунії щодо надзвичайного стану**. 7 травня ц.р. Конституційний суд Румунії постановив, що указ президента про запровадження в Румунії надзвичайного стану є неконституційним і виходить за рамки його правових повноважень. “Конституційний суд встановив, що Указ про запровадження надзвичайного стану No. 34/2020, що вносить зміни та доповнює Указ по. 1/1999 є в цілому неконституційним”. Таким чином, суд вирішив, що у сфері встановлення надзвичайного стану органи державної влади здійснюють спільні повноваження: визначати надзвичайний стан і окреслювати його правові рамки має парламент, а президент має його встановлювати та контролювати.

Підкреслюється, що указ президента є лише нормативним адміністративним актом, тобто актом вторинного регулювання, який реалізує рішення парламенту. Зазначається, що запроваджені президентом заходи: пряма закупівля товарів органами державної влади, відсторонення держслужбовців, повне припинення цивільних і кримінальних справ є відхиленням від законодавства. Тож рішення глави держави вплинуло на основні права і свободи громадян, такі як право на працю, економічну свободу і вільний доступ до правосуддя.

Суд визнав, що такі дії президента є неконституційними та перевищують його законні повноваження, у той час як президентський указ мав пройти

парламентський контроль. Крім того, суд визнав неконституційним накладання штрафів за порушення карантину, яких поліція з початку обмежень виписала понад 300 тисяч на загальну суму понад 120 мільйонів євро.

<https://www.unn.com.ua/uk/news/1867980-u-rumuniyi-viznali-nekonstitutsiynim-ukaz-prezidenta-pro-nadzvichayniy-stan>

Зниження карантинної гарячки у світі і Європі супроводжується відкриттям кордонів:

19 травня 2020 р. 11 держав **Європейського союзу погодили правила, що стосуються поступового ослаблення обмежень на туристичні поїздки** влітку на тлі карантину, запровадженого через пандемію коронавірусу. Про це повідомляє видання Ekathimerini. «Із бронюванням літньої відпустки слід поки почекати», – таку пораду дає Урсула фон дер Ляйєн – голова Єврокомісії. Як зазначається, угода була досягнута після відеоконференції між міністрами закордонних справ Греції, Кіпру, Німеччини, Іспанії, Італії, Австрії, Хорватії, Португалії, Мальти, Словенії та Болгарії.

У спільній заяві міністри заявили, що вони домовилися про чотири керівні принципи, а саме:

- про те, що підхід ЄС є найкращим способом поступової нормалізації транскордонних поїздок;
- про вивчення способів дозволити поїздки, уникаючи при цьому зростання захворювань на коронавірус, що є ключовим пріоритетом;
- про забезпечення того, щоб громадяни, які вільно подорожують по Європі, також могли безпечно повернутися додому;
- про відновлення свободи транскордонних переміщень за умови позитивних тенденцій в епідеміологічній ситуації.

https://www.slovoidilo.ua/2020/05/19/novyna/svit/11-krayin-yes-uzhodyly-pravyla-turystychnyxpoyizdok-vlitku?fbclid=IwAR2YJDKBsYkqspyVC_khE7NC_I_0dUK8t-CX3wH--DFRmO4XnlDIAWw_7jA

20 травня 2020 р. стало відомо, що **український Уряд відкриває 66 пунктів пропуску на кордоні з ЄС** і Молдовою. Про це оголосив речник Державної прикордонної служби Андрій Демченко. Планується відновити повноцінний рух на кордоні з Польщею, Угорщиною, Словацькою республікою, Румунією та Молдовою. Залишаються тимчасово закритими пункти пропуску на кордоні з Російською Федерацією та Білоруссю.

<https://www.pravda.com.ua/news/2020/05/20/7252452/>

В Україні уважно стежать за **перебігом румунсько-угорських взаємин**, оскільки українсько-угорські стосунки впродовж останніх років залишаються складними, конфліктними. 05.05.2020 стало відомо, що заяви Президента Румунії Клауса Йоханіса стосовно румунських угорців викликали різке невдоволення у Міністерстві закордонних справ Угорщини. Про це повідомляє Euractiv. Міністр закордонних справ Угорщини Петер Сіярто назвав останні заяви Президента Румунії як "особливо нецивілізовані та спрямовані на розпалення ненависті та попросив очільника сусідньої держави виявити більше поваги до угорців, які проживають у Румунії".

Скандал пов'язаний із питанням автономії Секейського краю – регіону в центральній Румунії, населеного етнічними угорцями: Клаус Йоханіс звинуватив Соціалістичну демократичну партію Румунію у змові з Партією угорської нацменшини UDMR у тому, що вони хочуть віддати Трансильванію Угорщині. Міністерство закордонних справ Румунії у відповідь назвало заяви Сіярто "провокаційними та невідповідними", та просило Угорщину переглянути своє ставлення та поведінку щодо Румунії.

<https://www.ukrinform.ua/rubric-world/3018927-slova-prezidenta-rumunii-viklikali-diplomaticnu-superecku-z-ugorsinou.html>

Очевидно, що рівень конфліктності між **Бухарестом та Будапештом** сягнув того рівня, коли виникла гостра потреба у **прямих переговорах**

високого рівня, які не забарилися. Угорщина та Румунія домовилися розвивати співпрацю і не загострювати спірні питання, які існують між двома країнами. Такими є підсумки візиту 27 травня ц.р. міністра закордонних справ Угорщини Петера Сійярто до Бухаресту, де він провів переговори зі своїм румунським колегою Богданом Ауреску.

Зокрема, сторони домовилися про проведення переговорів стосовно реалізації на румунській території (в Трансільванії, в регіонах компактного проживання угорців) спеціальної державної програми угорського уряду із економічної підтримки угорців за кордоном. Завдяки програмі офіційного Будапешту, розпочатої в сусідніх країнах, в Румунії вже здійснено 250 мільйонів євро інвестицій в райони, де мешкають етнічні угорці. Але ця діяльність не була офіційно схвалена Бухарестом і, на думку румунської влади, протирічить двостороннім угодам та міжнародному праву. Наразі, як зазначається, угорська сторона відкрита для укладення офіційної міжурядової угоди про продовження цієї програми відповідно до прохання Румунії.

Говорючі про розвиток двосторонніх економічних відносин, очільники румунського та угорського зовнішньополітичних відомств оголосили про завершення найближчим часом робіт зі з'єднання газових мереж двох країн, що дозволить транспортувати 1,75 мільярда кубічних метрів на рік газу з Румунії до Угорщини.

На підсумковій прес-конференції Сійярто підкреслив - Угорщина зацікавлена у хороших відносинах із Румунією, і що в інтересах півтора мільйонів угорців Трансільванії добрі відносини між двома країнами. Глава угорського МЗС також висловив побажання, щоб угорці не були темою румунської виборчої кампанії, та висловив сподівання, що "невдалі заяви" щодо цього не повторяться. (Йдеться про недавній скандал навколо рішення, ухваленого нижньою палатою румунського парламенту щодо надання автономії Секейському краю – району компактного проживання угорців в румунській Трансільванії. Президент Румунії тоді звинуватив опозицію в співпраці із угорським урядом).

Ауреску в свою чергу заявив, що сторонам необхідно вийти з логіки взаємних "провокацій", а двосторонні відносини повинні базуватися на взаємоповазі та довірі, і для цього угорські високопосадовці, які відвідують Румунію, мають утримуватися від заяв, що суперечать духу стратегічного партнерства.

Побоювання румунських урядовців пов'язані із наближенням 100-річчя Тріанонського договору та проведення суперечливих заходів в угорських громадах на території Румунії. 4 червня 1920 року у Великому Тріанонському залі Версалю між союзними державами-переможницями у I Світовій війні

(Антантою) та зазнавши поразки Угорщиною було підписано мирну угоду, за якою Угорщина втрачала дві третини своїх територій. Зокрема, Трансільванія і східний Банат були приєднані до Румунії.

Глава румунського МЗС на спільній із угорським колегою прес-конференції підкреслив, що Бухарест визнає право Угорщини відзначати історичні події, але хоче, щоб відносини між двома країнами визначалися наміром будувати у 21 столітті прагматичне майбутнє на основі європейських цінностей.

<https://www.hotnews.ro/stiri-politic-24018230-suparat-romania-ungaria-mizele-discutiilor-aurescu-szijjarto-bucuresti.htm>

<https://www.maszol.ro/index.php/belfold/127361-roman-magyar-kulugyminiszteri-talalkozoteriteken-a-trianon-torveny-a-hatarforgalom-es-a-magyar-gazdasagfejlesztési-program>

В рамках **двосторонніх українсько-румунських відносин** 15 травня 2020 р. відбулися **консультації між Оператором ГТС України і румунським “Трансгазом”**. Україна повністю готова підписати угоди про взаємодію; відповідну угоду було направлено до румунської компанії, яка із відповіддю зволікає. “Незважаючи на те, що Україна досягла значного прогресу з іншими сусідами — членами ЄС, запустивши такі нові послуги як short-haul та віртуальний реверс з Польщею, Угорщиною та Словаччиною, — з Румунією ситуація виявилася менш успішною”, — зазначають в ОГТСУ.

Так, повідомляється що Україні вдалося підписати лише одну Угоду про взаємодію, хоча Україна та Румунія мають п'ять точок з'єднання. Затримку в підписанні наступних угод про взаємодію, румунський оператор газотранспортної системи “Трансгаз” пояснює розбіжностями у вимірюванні газу на прикордонних газовимірювальних станціях з Україною. “Ми постійно отримуємо запити від трейдерів щодо експорту газу в Румунію, оскільки це зараз привабливий ринок... З нашої сторони ми повністю готові підписати угоди про взаємодію з румунським „Трансгазом“. Я навіть підписав таку угоду і відправив до „Трансгазу“, але жодної відповіді ми не отримали... Для нас транзит до Румунії — це не дуже велика бізнес-можливість порівняно з іншими напрямками. В першу чергу румунські споживачі залежать від обмежених можливостей імпорту та в результаті цього отримують більш високі ціни на газ. Я думаю, що цю ситуацію має дослідити місцевий регулятор та органи з питань конкуренції”, — сказав Макогон.

Як повідомляв УНН, на думку Макогона, у наступні місяці в Україну можуть бути імпортовані більші обсяги газу, оскільки європейські компанії можуть використати Україну для зберігання надлишкового ресурсу, навіть російський “Газпром” може скористатися українськими сховищами.

<https://www.unn.com.ua/uk/news/1869450-operator-gts-podilivnya-trudnoschami-u-peregovorakh-z-rumuniyeu>

ЄСПЛ прийняв рішення на користь звільненої антикорупційної прокурорки Румунії. 5 травня 2020 р. **Європейський суд з прав людини прийняв рішення на користь Лаури Ковеші**, колишнього виконавчого прокурора румунського Національного антикорупційного директорату (НАД), яка зараз очолює Європейську прокуратуру. Про це повідомляє "Європейська правда" з посиланням на Romania Insider.

У своєму рішенні, оприлюдненому 5 травня, Суд постановив, що Румунія порушила права Ковеші, звільнивши її до завершення законного терміну на посаді. Зокрема, визнали порушення її права на справедливий суд (ст. 6 § 1 Європейської конвенції з прав людини) та на свободу вираження поглядів (ст. 10 ЄКПЛ).

Лаура Ковеші очолювала Національний антикорупційний директорат 5 років, з 2013 до липня 2018 року, коли президент Клаус Йоганніс, всупереч власному бажанню, підписав наказ про її відставку – після директивного рішення Конституційного Суду. Ковеші оскаржила своє звільнення у Європейському суді з прав людини наприкінці 2018 року, зазначаючи, що не мала можливості оскаржити у суді рішення про свою передчасну відставку, а також – що причиною такого рішення стала її професійна позиція щодо реформи судової системи.

ЄСПЛ постановив, що прокурор не мала можливості оскаржити рішення в суді, оскільки при цьому розглядалися би тільки формальні аспекти президентського указу, а не змістовний аргумент про те, що причиною її відставки стала критика змін до антикорупційного законодавства. Порушенням права на свободу вираження поглядів визнали те, що причиною відставки стала публічна критична позиція Ковеші щодо законодавчих змін, які були "питанням значного суспільного інтересу".

Під час перебування Лаури Ковеші на посаді було відкрито цілу низку справ проти топ-посадовців Румунії – колишніх прем'єр-міністрів, міністрів та інших. Результати відомства принесли їй міжнародне визнання. Після відставки з посади, Ковеші за результатами конкурсу очолила Європейську прокуратуру. Румунія намагалася заблокувати її призначення на цю посаду.

<https://www.eurointegration.com.ua/news/2020/05/5/7109555/>

22 травня 2020 р. **ЄС засудив конференцію РФ по Криму, у якій брав участь попри власні правила**. У ЄС висловили жаль з приводу спроби РФ легітимізувати анексію Криму, організувавши міжнародну зустріч щодо ситуації на півострові, та наголосили, що участь представників ЄС не може розцінюватися як визнання анексії. Відповідна заява розміщена

на сторінці представництва ЄС в ООН. "Нам прикро, що Росія скликала зустріч за "формулою Аррії", марно намагаючись легітимізувати незаконну анексію, і ми наголошуємо, що цей захід та наша участь у ньому не можуть трактуватися як визнання зміни статусу Автономної Республіки Крим та міста Севастополя.

Вже 6 років ЄС не визнає і не визнає незаконну анексію Автономної Республіки Крим та Севастополя Російською Федерацією і продовжує рішуче засуджувати це порушення міжнародного права. ЄС залишається непохитним у підтримці суверенітету і територіальної цілісності України... та продовжить свою політику, включно із санкціями", - наголошують у заяві.

У ній зазначають, що дії Росії є кричущим порушенням міжнародного права та ключових принципів світового порядку, а подальша мілітаризація півострова погіршила безпекову ситуацію у Чорноморському регіоні та ускладнила судноплавство в Азовському морі.

Крім того, наголошується на порушеннях прав людини в окупованому Криму. "Ми також закликаємо Росію припинити зловживання антиекстремістським законодавством та звільнити усіх незаконно ув'язнених на півострові", - зазначають у заяві.

ЄС також підкреслює необхідність надати вільний доступ на територію окупованого Криму представникам моніторингових місій та правозахисних організацій. Представники низки країн ЄС та делегації ЄС при ООН, всупереч своїм правилам, можуть взяти участь в організованій Росією відеоконференції за "формулою Аррії" щодо ситуації в Криму. Тільки **Болгарія, Фінляндія, Нідерланди, Польща, Румунія і три балтійські держави заявили, що вони відмовляться від зустрічі.**

Зустрічі за "формулою Аррії", часто використовувані ООН, є неформальними переговорами, що дозволяють членам організації бути поінформованими з питань міжнародної безпеки.

В рамках відповіді на анексію Криму Європейський Союз розробив суворі керівні принципи для всіх своїх дипломатів, а також дипломатів своїх держав-членів, заявивши, що не дозволяється "присутність або участь будь-якого рівня в будь-якому заході, метою якого є визнання статусу Криму/Севастополя і фактичної анексії".

Деякі з офіційних осіб неофіційно висловили побоювання, що присутність дипломатів ЄС поставить під загрозу керівні принципи невизнання і це буде використано в пропагандистських цілях, навіть якщо вони виступають проти анексії на зустрічі.

27 травня 2020 р. стало відомо, що **Румунія врахувала погіршення відносин між РФ та НАТО у новій стратегії нацбезпеки**. Президент Румунії презентував стратегію національної безпеки на наступні чотири роки. У ній враховано загрози, пов'язані з погіршенням відносин між РФ та НАТО, а "наріжними каменями" визначено партнерство із США, ЄС та НАТО.

Окрім пріоритетів захисту безпеки і прав своїх громадян, а також цінностей і багатств країни, наголошується на необхідності сприяти колективній безпеці спільно з партнерами з інших країн та просувати ідеї демократії і свободи. У стратегії враховано загрози, пов'язані з погіршенням відносин між Росією та НАТО, поширення тероризму, гібридних операцій і кібератак. "У цьому контексті очевидно, що стратегічне партнерство із США, країнами НАТО і Європейського Союзу знову визнаються наріжними каменями нашої зовнішньої та безпекової політики", - зазначив Йоганніс. "У стратегії ми відводимо центральну роль співпраці між державним і приватним сектором, громадянином і громадою, цивільними та військовими, тому що таке партнерство у суспільстві є найсильнішою зброєю, яка посилює нашу здатність до захисту від нових загроз", - додав президент.

У своєму зверненні Клаус Йоганніс акцентував на тому, що коронавірус найближчим часом залишиться викликом для країни, оскільки він потенційно може повертатися знову і знову, відтак держава повинна нарощувати готовність усіх сфер до життя в умовах такої загрози та підвищувати економічну стійкість, враховуючи ці ризики.

Документ тепер мають передати на розгляд парламенту. Також на зустрічі затвердили програму трансформації та розвитку румунської армії до 2026 року та питання участі румунських військових у місіях та операціях за межами країни у 2021 році.

<https://www.euointegration.com.ua/news/2020/05/27/7110407/>

12 травня ц.р. **Рада ЄС затвердила політику про Східне партнерство**. Цим самим Рада визнала нинішню політику чинною. Рада Європейського союзу затвердила стратегічне значення політики Східного партнерства після 2020 року. Про це 12 травня повідомляють на сайті Ради ЄС. "Рада підтверджує, що нинішня політична основа, включаючи "20 результатів до 2020 року", є чинною і приносить відчутні результати та користь людям. Рада також підкреслює важливість майбутнього Східного партнерства як стратегічної, амбітної, гнучкої та всеохоплюючої основи для співробітництва, що дозволяє учасникам спільно вирішувати загальні і глобальні завдання в широкому спектрі областей, особливо у нинішньої безпрецедентної ситуації, викликаної пандемією COVID-19", - зазначають у висновках.

https://tyzhden.ua/News/243545?fbclid=IwAR0W25G3pBzuG_wM1Pyjrj6qfXNr815-6aqEZ9e3xIfg5auUzUSrR3OiU14

<https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2020/05/11/eastern-partnership-policy-beyond-2020-council-approves-conclusions/>

1 травня 2020 р. було оголошено про **особливо важливе рішення в галузі європейської енергетичної безпеки**: німецький регулятор не звільнить "Північний потік-2" від норм газової директиви ЄС. Федеральне мережеве агентство Німеччини планує відхилити заявку компанії-оператора газопроводу "Північний потік-2" на звільнення від регулювання ЄС. Про це пише Handelsblatt. За даними видання, регулятор направив проєкт свого рішення сторонам для коментарів. Причиною є те, що "Північний потік-2" не відповідає вимогам Закону про енергетику для звільнення від регулювання через те, що він не був добудований до певного терміну. Корабель, який міг добудувати "Північний потік-2", задекларував, що повертається до Росії...

Компанія "Nord Stream 2 AG" направила заявку регулятору на початку 2020 року. У німецькому законодавстві є можливість звільнення від регулювання ЄС, але поширюється вона тільки на газопроводи, які були добудовані до травня 2019 року. Газопровід "Північний потік-2" до сих пір не був добудований. У заявці компанії наводився аргумент, що поняття "добудований" або "завершений" не потрібно трактувати вузько, але регулятор з цим не погодився.

Нагадаємо, 21 грудня 2019 року США оголосили про запровадження санкцій проти трубопроводу "Північний потік-2", через що ключовий підрядник "Газпрому" компанія Allseas призупинила роботу над проєктом. Росія після цього говорила, що зможе добудувати "Північний потік-2" своїми силами, без залучення закордонних підрядників. Детальніше про механізм санкцій та можливості їхнього обходу читайте у статті "Американський удар по проєкту Путіна: чи зможуть санкції США зупинити Nord Stream 2".

<https://www.eurointegration.com.ua/news/2020/05/1/7109431/>

Однією із **важливих для Києва зовнішньополітичних стратегічних ініціатив** стала 23 травня ц.р. **пропозиція Курта Волкера** щодо того, як **Україна може вступити в НАТО попри агресію Росії**. Росію потрібно позбавити стимулів для продовження окупації території України. Експецпредставник Держдепартаменту США по Україні Курт Волкер запропонував змінити умови прийому в НАТО країн колишнього СРСР – таким чином, щоб альянс міг включити ці держави без оголошення війни Росії. "Росія хоче не дозволити країнам, таким як Україна, Грузія, Молдова, вступити в альянс. І вона окупувала певні території в цих країнах", – сказав він в ході онлайн-дискусії в рамках Київського безпекового форуму.

Він пояснив, що НАТО не хоче приймати у свій склад країни, в яких є "окуповані Росією" території, оскільки згідно п'ятої статті статуту альянсу це автоматично означало б необхідність воювати з Росією. У зв'язку з цим Волкер запропонував не застосовувати статтю до країн – колишніх республік СРСР. "Ми зобов'язуємося першими не застосовувати силу, щоб їх повернути, і підтримувати тільки мирну реінтеграцію цих територій і відновлення цілісності країн, що прагнуть вступити до НАТО. Це має позбавити Росію від стимулів для продовження окупації цих територій", – пояснив він.

Раніше повідомлялося, що Волкер назвав можливості для зміни розрахунків Путіна. Колишній спеціальний представник Державного департаменту США Курт Волкер вважає, що зараз не варто очікувати позитивних змін в позиції президента Росії Володимира Путіна щодо припинення війни в Донбасі.

https://dt.ua/WORLD/volker-ozvuchiv-ideyu-yak-ukrayina-mozhe-vstupiti-v-nato-popri-agresiyu-rosiyi-348666_.html

До тематики транскордонної співпраці, що теж є одним із пріоритетів двосторонніх відносин, 8 травня ц.р. було привернуто увагу у ґрунтовній статті Галини Литвин (виконавчого директора Асоціації «Єврореґіон Карпати – Україна») про аспекти державної підтримки. В Україні з 24 областей 19 є прикордонними. Тому транскордонне співробітництво, тобто співпраця адміністративно-територіальних одиниць, розташованих по обидва боки кордону, є важливим інструментом налагодження ефективної взаємодії та вирішення спільних завдань розвитку прикордонних територій.

Галина Литвин вказує, що особливо це питання є важливим для території Карпат, адже українські карпатські регіони не лише характеризуються значним потенціалом історико-культурної та природної спадщини, людського капіталу, але і мають унікальну особливість: межують з 4 країнами-членами ЄС: Польщею, Словаччиною, Угорщиною і Румунією.

А це означає, що ці регіони мають змогу користуватися фінансовими інструментами Європейського Союзу, спрямованими на підтримку і розвиток транскордонного співробітництва. Таких програм у фінансовій перспективі 2014-2020 років працює три: це програми транскордонного співробітництва Польща – Білорусь – Україна, Угорщина – Словаччина – Румунія – Україна та Румунія – Україна, а також Дунайська транснаціональна програма.

Тому вкрай важливим є те, як наша держава формує і втілює політику підтримки транскордонного співробітництва, наскільки враховує перспективи та передумови підтримки Європейським Союзом процесів такої співпраці.

Якщо підійти до оцінки державної політики суто формально – то у нас, видається, все в порядку: на даний час функціонує Державна програма розвитку транскордонного співробітництва на 2016-2020 роки, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 23 серпня 2016 р. №554. Але функціонує – це надто голосно сказано, адже аж на четвертому році реалізації програми після великої кількості звернень Народних депутатів, Асоціації «Єврорегіон Карпати – Україна» та органів-місцевого самоврядування – наших членів з великим боями в державі з’явився ресурс для фінансування програми – 10 млн грн (при потребі в 300 млн грн) на співфінансування проектів міжнародної технічної допомоги, але тільки тих, що були прописані у додатку до програми. А потрапили вони до нього не на підставі відкритого конкурсного набору чи врахування проектів, фінансованих Європейським Союзом, а з переліку ідей, які були надані ще у далеких 2015-2016 роках обласними державними адміністраціями. Але і це ще не все...

Кошти надійшли в регіони наприкінці бюджетного 2019 року, що значно ускладнило процес їх використання розпорядниками нижчого рівня, однак попри це понад 95% від загального обсягу було використано – та й то завдяки мегаоперативній реакції і постійній взаємодії між Мінрегіоном, профільними департаментами обласних державних адміністрацій, Асоціацією «Єврорегіон Карпати – Україна» та місцевими радами карпатських областей, що реалізують проекти.

Далі більше. Несвоєчасне фінансування субвенції з боку держави у 2019 році стало причиною відхилення пропозиції щодо передбачення у Законі України “Про Державний бюджет України на 2020 рік” бюджетної програми “Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на реалізацію проектів транскордонного співробітництва” для Міністерства розвитку громад та територій України.

Бюджетні висновки Верховної Ради України до проекту Закону України “Про Державний бюджет України на 2020 рік”	Пояснення щодо ступеню врахування Бюджетних висновків Верховної Ради України
2.20.24. за новою бюджетною програмою “Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на реалізацію проектів транскордонного співробітництва” для Міністерства розвитку громад та територій України;	Не враховано Законом України “Про Державний бюджет України на 2019 рік” передбачена “Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на реалізацію проектів транскордонного співробітництва” в обсязі 10 млн. грн, які на сьогодні не використано

Зміни до

держбюджету

Підсумовуючи, бачимо, що Державна програма транскордонного співробітництва на 2016-2020 роки виявилась неефективним інструментом поглиблення взаємодії суб’єктів прикордонних територій, зокрема через: (1) відсутність дієвого механізму співфінансування проектів транскордонного співробітництва, (2) обмеження сфери дії програми переліком проектів, що втратив свою актуальність.

Триває розробка Державної програми розвитку транскордонного співробітництва на 2021-2027 роки, однак органи місцевого самоврядування не залучені до процесу подання пропозицій до програми і плану заходів з її реалізації. Це відображається у структурі програми та планованих її пріоритетах і напрямках (порівнюючи з актуальною на сьогодні програмою, на жаль, підходи практично не змінилися) (Зображення 4. Порівняльна таблиця)

Показники	Державна програма розвитку транскордонного співробітництва на 2016-2020 роки	Проект Державної програми розвитку транскордонного співробітництва на 2021 – 2027 роки
Напрями виконання	<ul style="list-style-type: none"> • сприяння економічному та соціальному розвитку прикордонних регіонів України • підвищення стандартів та якості життя, добробуту і забезпечення безпеки життя та охорони навколишнього природного середовища • сприяння створенню умов та визначення інструментів для забезпечення мобільності людей, товарів і капіталу • посилення інституційної спроможності прикордонних регіонів України у здійсненні транскордонного співробітництва 	<ul style="list-style-type: none"> • сприяння реалізації в Україні Стратегії Європейського Союзу для Дунайського регіону та Дунайської транснаціональної програми • сприяння реалізації проектів (програм) в рамках програм прикордонного співробітництва Європейського інструменту сусідства та інших програм міжнародної технічної допомоги згідно з укладеними міжнародними договорами України • сприяння розвитку гірських територій • сприяння розвитку недержавних інституцій (громадських організацій) у сфері транскордонного співробітництва.
Фінансове забезпечення	<p>Фінансове забезпечення цієї Програми здійснюється за рахунок коштів, передбачених у державному і місцевих бюджетах на відповідний рік, а також коштів Державного фонду регіонального розвитку, Європейського Союзу в рамках виконання програм прикордонного співробітництва Європейського інструменту сусідства на 2014-2020 роки, Дунайської транснаціональної програми на 2014-2020 роки, програм територіального співробітництва “Молдова - Україна” та “Білорусь - Україна” Європейського інструменту сусідства на 2014-2020 роки, двосторонніх угод, укладених Україною з країнами-партнерами, зокрема Договору між Урядом України та Урядом Республіки Польща про надання кредиту на умовах пов’язаної допомоги від 9 вересня 2015 р. у частині розбудови під’їзних доріг та прикордонної інфраструктури.</p>	<p>Фінансове забезпечення Програми здійснюється у межах коштів, передбачених у державному і місцевих бюджетах на відповідний рік центральним і місцевим органам виконавчої влади, відповідальним за виконання визначених Програмою заходів і реалізації проектів транскордонного співробітництва, а також за рахунок коштів Державного фонду регіонального розвитку, Європейського Союзу, зокрема, в рамках виконання програм прикордонного співробітництва Європейського інструменту сусідства, Дунайської транснаціональної програми та інших джерел, не заборонених законом.</p>

Тому знову доводиться засукати рукави і лупати сю транскордонну скалу знизу, пропонуючи Уряду дієві рішення і апробовані на регіональному рівні підходи, що відображенні у зверненні Асоціації «Єврорегіон Карпати – Україна», серед яких:

— залучення до процесу обговорення і погодження Державної програми розвитку транскордонного співробітництва на 2021-2027 роки органів місцевого самоврядування карпатських областей та їх асоціацій;

— передбачення у Державній програмі розвитку транскордонного співробітництва на 2021-2027 роки реалізації таких завдань:

- забезпечення співфінансування проєктів міжнародної технічної допомоги, реципієнтами яких є організації, що утримуються за кошти державного бюджету в рамках виконання програм транскордонного співробітництва Європейського Союзу відповідно до умов міжнародних договорів України;
- забезпечення на поворотній основі фінансування фінального (балансового) платежу проєктів міжнародної технічної допомоги в рамках виконання програм транскордонного співробітництва Європейського Союзу відповідно до умов міжнародних договорів України;
- розвиток прикордонної інфраструктури (будівництво нових пунктів пропуску, розбудова сервісних зон);
- підтримка великих інфраструктурних транскордонних проєктів (по 2 проєкти на кожен прикордонну область, відібрані обласними радами і обласними державними адміністраціями);
- підтримка ініціативи впровадження Макрорегіональної стратегії Європейського Союзу для регіону Карпат.

Галина Литвин стверджує: мусимо акцентувати, що питання співфінансування проєктів та створення загальнодержавного «кошика» фінансування фінальних платежів проєктів міжнародної технічної допомоги на поворотній основі є надзвичайно актуальним у час планування нової фінансової перспективи Європейського Союзу, адже розуміння, чи можемо виконати умови співфінансування, є передумовою прийняття рішення про бажання реалізовувати транскордонні проєкти в принципі. І тут з'являється ще одне критичне питання: ПДВ. На жаль, що стосується проєктів, які фінансуються Європейським Союзом, ще в далекому 2006 році було підписано Рамкову Угоду між Україною та ЄС (набула чинності з 2009 року), відповідно до п. 3.3. якої контракти, співфінансовані коштами ЄС, звільняються від сплати ПДВ. На практиці ж підрядники, а особливо субпідрядники українських партнерів проєктів (на відміну від європейських (!!!)) проходять три кола пекла в органах фіскальної служби, підтверджуючи тонами документів звільнення від ПДВ, але в переважній більшості випадків так і не отримують можливості отримати його відшкодування.

Таким чином, українські бенефіціари при реалізації проєктів міжнародної технічної допомоги в рамках програм транскордонного співробітництва перебувають у нерівних умовах із партнерами з країн ЄС, де норм в законодавстві, що звільняють контракти від сплати ПДВ, не існує. І хоч питання стосується не лише транскордонного співробітництва, але власне для прикордонних територій і громад воно стає перешкодою на шляху до аплікування і реалізації проєктів коштом ЄС, а тому, потребує системних державних підходів до вирішення – ми в Асоціації «Єврорегіон Карпати – Україна» неодноразово піднімали це питання і вчергове просимо Уряд звернути на це увагу.

Звісно, транскордонне співробітництво, яке є в числі пріоритетів розвитку усіх карпатських областей, буде розвиватися, з підтримкою держави чи без. Свідченням того може слугувати активність карпатських регіонів у існуючих програмах співпраці. Але у контексті перегляду державної стратегії регіонального розвитку, на виконання Угоди про Асоціацію між Україною та ЄС, вкрай необхідно, щоб держава усвідомлювала потреби і виклики транскордонного співробітництва і надавала відчутну підтримку процесам співпраці.

https://zaxid.net/chi_je_shans_na_derzhavnu_pidtrimku_transkordonnoyi_spivpratsi_ne_lishe_na_paperi_n1501984

Також примітною подією місяця стала від 4 травня 2020 року **Заява української експертної спільноти щодо Доповіді ICG «Мир в Україні I: Європейська війна»**. Доповідь «Мир в Україні I: Європейська війна», підготовлена Міжнародною кризовою групою (International Crisis Group, Брюссель) і опублікована 28 квітня цього року, пропонує вирішити проблему російської агресії у Донбасі, залучивши Росію, державу-агресора, до

обговорення проблем європейської безпеки і регіонального контролю над озброєннями.

Замість того, щоб покарати Росію за руйнування системи безпеки і порушення міжнародного права, ICG пропонує кроки, спрямовані на умиротворення держави-агресора. У Доповіді повністю ігнорується, що 14 тисяч українців були вбиті і 1,5 мільйона стали вимушеними переселенцями в результаті російської агресії на Донбасі.

Українське експертне співтовариство прагне викрити хибні наративи, наведені в цій Доповіді, і виявити її реальні мотиви і цілі.

У Доповіді ICG стійкіший мир для Європи та України пропонується шляхом, по суті, скасування існуючої системи безпеки, яка забезпечується НАТО й угодами про партнерство з окремими державами, в тому числі Україною. Справжньою метою є позбавлення країн Центральної та Східної Європи можливості розвиватися і стати одним із стовпів європейської безпеки. Доповідь, таким чином, намагається зробити регіон більш нестабільним і вразливим до конвенційного та гібридного втручання з боку Росії.

Доповідь передбачає закріплення ролі Росії у Східній Європі на десятиліття вперед шляхом можливої багатосторонньої угоди. У кращому випадку це недалекоглядно в умовах, коли зростає нестабільність нереформованої економіки Росії, збільшується невдоволення росіян посиленням режиму одноосібного правління Путіна, посилюється напруженість у російських регіонах і зростають загрози, пов'язані з Китаєм. Ця ж пропозиція негативно впливає безпосередньо на Грузію, Молдову і Білорусь – створюючи по суті буферну зону, підтримуючи давню концепцію «сфери впливу Росії».

У Доповіді пропонується «стійкий мир» в Україні та Європі шляхом:

— Регіонального, субрегіонального договору про звичайні озброєння з акцентом на обмеження таких озброєнь – що у дійсності означає неприпустиме істотне роззброєння України.

— Забезпечення нейтралітету України, без перспектив вступу в ЄС, НАТО – що в реальності означає заморожування європейської та євроатлантичної інтеграції України, повернення її до сфери впливу РФ, позбавлення державного суверенітету і гарантій безпеки.

— Стійка реінтеграція окремих районів Донецької та Луганської областей у рамках нової угоди – означає наявність для Донбасу права вето в майбутній зовнішній і національній політиці України та забезпечення інтересів Росії.

— Поступове зняття санкції ЄС щодо Росії та можливість їх повного скасування у разі прогресу в реалізації Мінських угод. Реінтегрований Донбас

має своє місце в майбутній зовнішній політиці України – що означає безумовне призупинення санкцій, пов'язаних з війною на Донбасі в обмін на випадкові поступки з боку Росії.

— Мир в Україні шляхом залучення Москви до дискусії про європейську безпеку – означає перетворення статусу РФ з держави-агресора на партнера по врегулюванню ситуації. Таким чином, виплата репарацій і компенсацій за позовами в міжнародних судах (в т.ч. в Міжнародному кримінальному суді) буде не можлива. Запит на встановлення істини і справедливості залишиться незадоволеним, що неминуче призведе до конфліктів всередині України. Запропонований ICG сценарій є зовсім не сценарієм довгострокового миру в Україні, а сценарієм трансформації міжнародного збройного конфлікту у виключно цивільний.

Оскільки ЄС уже ввів санкції за анексію Криму, то питання з Кримом закриті – що означає прояв терпимості до окупації Криму.

У Заяві стверджується, що всупереч викладеній аргументації ICG, більш сильна, процвітаюча і безпечна Європа має спиратися на незмінні принципи територіальної цілісності, економічного розвитку, стійкості суспільства та армії, а також зміцнення демократії в Україні й Європі:

— Зміцнення євроатлантичної співпраці та перспективи членства в НАТО для посилення потенціалу України у протистоянні конвенціональному і гібридному втручанням Росії;

— Стійкі демократичні інститути в Україні забезпечують повнішу інтеграцію в європейські економічні та політичні інституції, надаючи країнам Східного партнерства осяжні перспективи;

— Поглиблення центрально-європейської інтеграції України за рахунок енергетичного, військового та інфраструктурного співробітництва підвищує стійкість проти дестабілізуючих дій Росії;

— Поліпшення добробуту, економічного розвитку і демократії в Україні, призводить до посилення розчарування населення діями Росії в Криму та окупованому Донбасі, витрати на окупацію постійно зростають, що, у свою чергу, послаблює нелегітимні утворення, змушуючи людей на окупованих територіях відновлювати зв'язки з Україною;

— Існуючі міжнародні та національні механізми протидіють окупації і систематичним порушенням прав людини, гуманітарного права, є ефективним інструментом послаблення агресивного потенціалу Росії, що є кращим шляхом до миру, ніж пристосування до дій Росії.

<https://uaexperts.org/%D0%B7%D0%B0%D1%8F%D0%B2%D0%B0-%D0%BF%D0%BE-%D0%B4%D0%BE%D0%BF%D0%BE%D0%B2%D1%96%D0%B4%D1%96-icg-%D0%BC%D0%B8%D1%80-%D0%B2-%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%96-i-%D1%94%D0%B2%D1%80%D0%BE/>

Питанням **підривних інформаційних і психологічних операцій російської армії** приділено було уваги у доволі цікавій публікації від 18 травня ц.р., де описана загальна структура підрозділів психологічних операцій (ПсО) армії Російської Федерації. Вони складаються з декількох компонентів:

- сили та засоби ПсО військових формувань;
- сили та засоби ПсО спецслужб;
- цивільні державні структури, які залучені до проведення інформаційних операцій;
- цивільні недержавні структури (підконтрольні уряду) – які залучені до проведення інформаційних операцій;
- релігійні організації, які залучені до проведення інформаційних операцій.

https://mil.in.ua/uk/articles/pidrozdiy-psyhologichnyh-operatsij-rosijskovi-armiyi/?fbclid=IwAR1Ec_vjpYupwJD2n7r0thAUoch7w5jk1Y1vCCZeWU8TSoqiu52Rp4e2POI

Картина **потужної провокативної поведінки Росії у Чорному морі** добре відображається у наступному: літаки НАТО торік майже 300 разів перехоплювали російські літаки в повітряному просторі Європи.

23 травня 2020 р. у Північно-Атлантичному альянсі повідомили, що в 2019 році літаки НАТО перехоплювали російські літаки в європейському повітряному просторі майже 300 разів.

Посадовець Альянсу, який побажав не називати свого імені, повідомив Болгарській службі Радіо Свобода, що активність російських військових літаків в Чорному морі та інших частинах Європи зросла з 2014 року. «У 2019-му союзні літаки піднімалися в небо 290 разів, щоб супроводжувати або перекривати російські військові літаки по всій Європі», – зазначив представник НАТО.

Раніше цього тижня п'ять літаків НАТО від трьох членів Чорноморського альянсу – Болгарії, Румунії і Туреччини – вирушили на перехоплення двох російських стратегічних бомбардувальників Ту-22 і двох літаків-винищувачів Су-27, які наблизилися до спільного повітряного простору трьох країн у західній частині Чорного моря. Військові Болгарії заявили, що російські літаки повернулися в російський повітряний простір без інцидентів. «Вони роблять це

регулярно. Перевіряють наші можливості і хочуть бачити, як ми будемо реагувати, як швидко будемо відправляти літаки і чи будуть наші радари їх бачити», – прокоментував ситуацію міністр оборони Болгарії Крассимир Каракачанов.

Сплеск російської військової активності в Чорному морі почався з 2014 року, коли Росія анексувала український півострів Крим. Відтоді Москва збільшила збройні сили в регіоні, що спонукало чорноморських членів НАТО посилити свої спостережні зусилля.

<https://www.radiosvoboda.org/a/news-nato-litaky-rosiya/30630644.html?fbclid=IwAR1KXh7dA8nmTl2LKIVritnacQHltkRMDCznPMPftIIVVdiODKF6LxhP5so>

Про **регламентацію морських кордонів у Чорному морі** між Україною та іншими державами: Румунія, Туреччина, Росія, – йдеться у публікації Богдана Устименка (консультанта Фондації «США-Україна») та Тетяни Устименко (професора Національної академії внутрішніх справ). Висвітливши основні положення щодо територіальних вод, прилеглої зони, виключної економічної зони та континентального шельфу відповідно до приписів міжнародного морського права та національного законодавства України, автори звертають увагу на наступному.

Морський кордон між Україною та Російською Федерацією – в Чорному й Азовському морях і Керченський протоці – досі не встановлено. Наразі є підписаним та ратифікованим «Договір між Україною та РФ про співробітництво у використанні Азовського моря і Керченської протоки». Відповідно до першого абзацу статті 1 цього договору Азовське море та Керченська протока історично є внутрішніми водами України і Російської Федерації.

Необхідно зазначити, що твердження, ніби Азовське море та Керченська протока є внутрішніми водами України і Російської Федерації, є вочевидь абсурдним, оскільки внутрішні води можуть належати лише одній державі, а не двом, що прямо підтверджується змістом статті 8 Конвенція ООН з морського права. Нею ж встановлено, що частину внутрішніх вод становлять лише води, розташовані в бік берега від вихідної лінії територіального моря.

Отже, Азовське море та Керченська протока не є, та не можуть бути «внутрішніми водами».

В другому абзаці статті 1 цього договору Україна та Російська Федерація визначили, що Азовське море розмежується лінією державного кордону відповідно до угоди між Сторонами. Але станом на грудень 2019 року води Азовського моря лінією державного кордону так і не розмежували.

Наразі охорона тимчасового, «умовного» (не встановленого відповідно до приписів міжнародного морського права) кордону з Російською Федерацією здійснюється Україною на підставі розпорядження президента «Про охорону державного кордону України в Азовському та Чорному морях і Керченській протоці та забезпечення прав України у виключній (морській) економічній зоні та континентальному шельфі у північно-східній частині Чорного моря».

Цим розпорядженням встановлено, що до моменту досягнення домовленості між Україною і Російською Федерацією щодо визначення державного кордону в Азовському та Чорному морях і Керченській протоці та визначення лінії розмежування виключних (морських) економічних зон і континентального шельфу в північно-східній частині Чорного моря, Державний комітет у справах охорони державного кордону України у взаємодії з іншими центральними органами виконавчої влади зобов'язаний здійснювати охорону держкордону в Азовському та Чорному морях і Керченській протоці, а також охорону прав України у виключній (морській) економічній зоні та континентальному шельфі у північно-східній частині Чорного моря по лініях, визначених Президентом України.

Враховуючи вищевикладене, **можна дійти очевидного висновку:** Україні необхідно якомога швидше вжити усіх передбачених міжнародним правом заходів задля встановлення морського кордону з Російською Федерацією.

Зокрема, було б слушно вивчити можливість застосування проти Російської Федерації умовно «примусової» погоджувальної процедури, передбаченої підпунктом і) пункту а) частини 1 статті 298 та розділом 2 Додатку V Конвенції.

Окрім цього, за відсутності чинних законів України про її внутрішні води та територіальне море, вважаємо за необхідне їх прийняття Верховною Радою.

https://www.blackseanews.net/read/163895?fbclid=IwAR13ELS4wfBBL73I_xBXndc-gZFK_Vt2SNj5PICgCrvhDQ-fFrnlqneyRMs